

Χαραυγή 30/10/1980

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ

Κυπριακό διήγημα ΚΑΛΗ ΛΕΥΤΕΡΙΑ

Μόλις άκουσαν στο ράδιο την «έπηση», ο Μοσκάριος είναι νεκρός άρχισαν να περνούν τα κρέας στη σούβλα και να κερνούν ούισκο τους περαστικούς.

—Καλό Πάσχα, θέατε αύγά καλακαιριάτικα μās ήρθε ή Άνάσταση.
Τρία μερόνυχτα γλεντοκοπούσαν, κι οι γείτονες τους παρακολουθούσαν από τις γριλιές των παραθύρων. Ύστερα άρχισαν να έτοιμάζουν καταλόγους. Η κόκκινη λίστα, με τους κομμουνιστές, ή άδους υπομειζόμενους πώς είναι, στην άνάγκη θάλτε και τους αμφίβουλους, μονάχα να μην μέλνει κοπέλε έξω, να μπουν όλοι στη λίστα σύμφωνα με την έντολή, να περάσουν από το καθαρχτήριο, χά ή χά...

Η γαλάζια λίστα με τους εθνικόφρονες, πρώτα με πρώτα φυσικά τ' όνομα του πατέρα, παλιού γαιοκτημόνα, πιστού στις άρχές του, ύστερα ο μεγάλος γιός, ο πρώτος γαμπρός κι όλοι ό άλλοι. Στο σημείο αυτό ή Χαραλαμπία άναφάνησε:

—Γιατί όχι κι ύπουργός ο Λάκης μας, ή δήλαδή καλύτερο είναι ό άλλοι; κι έπρεπε να φέρει κι' άλλη σόδα άπάντι, το μπακάλικό τους άπάντι.

—Μή σε δεί κανείς, κι έχουμε παράσινα, της είπε ή Παρασκευή, κι έδειξε με το κεφάλι τους γείτονες που ήταν κλειδαμπαρώνενοι στα σπίτια τους.

—Κανένα δέν φοβόμαι. Ό κατ' όικον περιορισμός ισχύει μονάχα για τους προδότες. Κι άς τολμήσουν να κάνουν παράσινα, ό κομμουνες.

Την τελευταία φράση την είπε πιο δυνατά, γυρνώντας κατά ή μεριά του σπιτιού της Άντιγόνης. Δέν την χώνευε από τότε που ήν έφραγε τον Κωσταντή και τώρα ήθελε να θυμάται εύκαιρά να την καρφώσει. Πεταύθηκε σθέλτα προς το δρόμο, κι άς ήταν κι' όλας στις μέρες της. Η κοιλιά της άνεθοκατέβαινε όπως περπατούσε με ή μητή ήηλά. Ήρθε σε δυό λεπτά με τις σάδες.

—Γειά σου, να μās ζήσεις Χαραλαμπία μου. Καλή λευτεριά. Σε λεύτερη πατρίδα θα γεννησεις τον έγγονό μου, καμάρωσε ό γέρο Σταύρακας. Έλα γαμπρός, πιάς, στην ύγεια της λευτερίας που πήρες για γυναίκα.

Πήρε ό Σωτήρης το ούισκο, είχε πιά μπουτίσιε άπ' το πιάς - πιάς με φοβόταν. Όλους τους φοβόταν εκεί μέσα, και τον πεφορό του και τις αδελφές της Χαραλαμπίας, με πάνω άπ' όλα την ίδια τη Χαραλαμπία. Την φοβόταν άκόμα κι' όταν ήν έκανε έρωτα, είχε την έντύπωση πώς να τώρα θ' άποτύχει και θ' άκούσει το ειρωνικό της γέλιο να τον ραπίζει. Ένα άνάκατο αίσθημα από φόβο και δόλωνα ήταν όλας κι' όλο αίσθημα από τον καιρό που μπήκε σ' αυτό το σπίτι. Κι' από προχθές, με το πρακικόπαιμα, ό φόδος του έγινε πιο άγριος καθώς ένοιωσε ή δύναμη που συγκεντρωνόταν στα χέρια των πεθερικών του. Τώρα ή Παρασκευή είχε θάλει το πικ - άπ, κι' ο Λάκης χόρευε ένα τραφετέλι. Τά μάτια όλων καρφωμένα στον κανακάρη τους. Πέντε αδελφές κι' αυτός, χιλιάδες σπρέιματα κι' αυτός, ό γέρο Σταύρακας έβριζε ένα ποτήρι στο πάτωμα. Τά θρύψαλα πετάχτηκαν ως τα φύλλα της σκιάς που θάρουνε από τά πολλά τά σόκα.

—Νά μās ζήσεις, ύπουργέ μας.

Κείνη τη στιγμή ακριβώς άκούστηκε ή πρώτη κανονία.

Η Καλλιόπη έκλεισε το πικ - άπ. Καρπός φώνους:

—Καρόδια, έρχονται όι Τουρκοί.

Ό Λάκης άνέθηκε στην ταράτσα και κατέβηκε άμέσως, κατάρλομος.

—Γρήγορα, είπε, πάρτε ό,τι μπορέσει και δρόμο...

—Τό ράδιο, φώναξε κάποιος.

Άνοίξε το ράδιο.

«Αί ήμέτερα δυνάμεις σφυρακοποιόν τον έχθρό...»

—Γρήγορα, έσανάπε ό Λάκης, αυτό όι μαλάκες θά μās αφήσουν να μās πετσοκοψουν.

Ό Γέρο Σταύρακας θύωσε.

—Φέρτε μου μαρέ το όπλο μου που θά τους αφήσω, εγώ τους σκόλλους να πατήσουν στον τόπο μου...

Ένα άεροπλάνο φάνηκε στον ούρανό, κι' ύστερα άλλο, κι' άλλο.

λο. Η έκρηξη τους έκανε να πέσουν όλοι χάμα. Όταν σήκώθηκαν ό Λάκης ήταν κι' όλας στη ζάπορτα.

—Όποιος θέλει να μ' ακολουθήσει, σ' αυτοκίνητο. Έγώ φεύγω.

—Πού θά πάς μαρέ, σαν δέν ντρέπεται. Κάτσε εδω και πάρε το όπλο, μην' τό γυρίσω πάνω σου..., άγριεψε ό γέρος.

Ό Λάκης στάθηκε για λίγο άναποφάσιτος. Μά ένα καινούργιο σμήνος τον έκανε να πάρει γρήγορα την άπόφαση του.

—Φύγετε όλοι, σās λέω, δέν ύπάρχει τρόπος να τους άντιμετωπίσουμε, όλος ό στρατός μετα-

Της "Ελλης Παιονίδου

φέρθηκε στη Λευκασία, στο προεδρικό. Ξέρω τι σās λέω, εγώ τάλλα γούτα.

Ό γέρο Σταύρακας πήρε ύφος έπίσημο, καθώς στάθηκε όρθος στη μέση της άλλης:

—Όποιος θέλει άπό σās άς φύγει. Έγώ δέν θά τό κουνήσω άπ' εδω.

Η Χαραλαμπία είχε άπομεινει με ή σόδα στο χέρι. Οι άλλες έτρεχαν, άρπάζον ό,τι μπορούσαν, ρούχα, πράσιμα φάρμακα στα αυτοκίνητα. Τά παιδιά στρίγγλιζαν, στο δρόμο ό κόσμος άρχισε ήδη να τρέχει. Ό Σωτήρης την άγγιξε στο μπράτσο, μαλάκα.

—Έλα, πάμε Χαραλαμπία, θ' άρχισουν πάλι όι βομβαρδισμοί.

Για πρώτη φορά τον άκολουθούσε σαν μαγνητισμένη χωρίς άντίσταση. Μπήκε στο αυτοκίνητο.

—Παναγία μου, τι θά γίνουμε - σκέφτηκε μόνο - αλλά δέν είπα τίποτα.

Στη γωνία του δρόμου γύρισε κι' είδε τον γέρο Σταύρακα, άκοιμισμένο στο όπλο του, άκίνητο, στην ίδια στάση.

—Πατέρα έλα μαζί μας, φώναζε ή Χαραλαμπία.

—Εκείνος της κούνησε το χέρι.

—Άύριο θάστε πίσω εδω πάλι, όλοι.

Τό ράδιο μετάδινε συνέχεια έμβαστήρια. Μέτρησε τ' αυτοκίνητα. Ένα, δυό, τρία, τέσσερα. Ήταν όλοι όι όικοί της άπό τον πατέρα. Πήσαν σειράς πίσω από τά αυτοκίνητα. Στο δρόμο συναντούσαν κόσμο που έτρεχε πανικόβλητος. Μερικοί τους φώναζον να σταματήσουν, να τους πάρουν μαζί τους.

—Μή σταματάς, θά χάσουμε τους άκίους μου, είπε εκείνη.

Μιά γριά μοιραολογούσε, τραβούσε τά μαλιά της. Τ' άεροπλάνο πάλι. Κείνη τη στιγμή ένοιωσε τον πρώτο πόνο.

—Τά ρούχα του μαρού, πρέπει να γυρίσουμε πίσω, είπε στο Σωτήρη.

—Πού να γυρίσουμε τώρα, είναι αδύνατο, δε θάλεις τι γίνεται.

Θυμήθηκε τά ρούχα του, όλα πηλκωμένα, μαζεμένα στο μπασιλο. Όλα κεντημένα στο χέρι. Ένοιωσε ένα κενό.

—Κάνε γρήγορα, προσπεράσε τους όλους. Νομίζω θά γεννησω.

Δέν ήθελε να σκεφτεί τίποτα. Στην Κερύνεια είχε τον γιατρό της, πρωτοζάδελφο. Πού να βρίσκεται άραγε; Κάθε φορά που πηγαίνει στην κλινική του έβλεπε άμέσως, άφηνε τις άλλες να περμάνουν. Ποτέ δέν μπορούσε να φανταστεί πώς θά γεννησει σ' άλλον. Άλλον, ποιόν άλλον, που; Δεύτερος πόνο. Ό Σωτήρης έτρεχε σαν τρελλός θοράντας το κλάξον. Οι αδελφές της έδοξαλιν τά κεφάλια από τ' αυτοκίνητο.

—Την έπιασαν όι πόνοι, φώναζε άκείνος μόνο.

Τά πόνο, τίποτα, να μη σκεφτεί. Τό ράδιο μετάδινει τώρα άνακοινωθέντα.

—Αί ήμέτερα δυνάμεις...

—Κλείστο...

—Πρέπει ν' άκούμε, θά μās δώσουν έντολές...

Πάλι θούριε. Μπροστά τους μιá όμάδα στρατιώτες, τρέχουν σαν τρελλοί χωρίς όπλα.

—Πάρτε μας μαζί σας, σās παρακαλούμε.

Ένας, ό πιο νέος, έκλαιγε...

—Τά αυτοκίνητο είναι άδειο κάνατε έγκλημα.

Γύρισε πίσω, είδε τον ηηλό να τους θάξει κατάρες με τά χέρια. Ό Σωτήρης έτρεχε.

—Πώς είσαι τώρα; Θά πάμε δρόμα στο νοσοκομείο στη Λευκασία. Άντέχεις;

Δέν είχε νυχτικό, δέν είχε τ' άποκαρίτσια. Πώς θάντυνε το μαρό; Προσπάθησε να ήρημώσει. Μπορεί και να μη γενούσε σήμερα. Η Παρασκευή είχε πόνους μιá δάκνηση θομάδα προτού γεννησει. Άύριο θάστελνε τον Σωτήρη να τ' άπάρει όλα, και τον πατέρα... τι λέει, αβριο θάρθει κι' αυτή μαζί του πίσω, να γεννησει στην κλινική του έσάδελφου, στο δωμάτιο της με το μπάνιο, όπως τό κράτησε... «θά τις θγάλεις όλες έξω σαν έρθε ή ώρα μου, αυτό το δωμάτιο είναι δικό μου... τό μακάρο όπλα, τό τηλεφώνο, όλα κατακταίνουργια, κάτασπρα...»

Πλησίαζαν στη Λευκασία. Κι' εδω ό κόσμος έτρεχε, έφευγε. Κι' άν έρθουν ως εδω: Μά δέν μπορεί, δέν θά τους αφήσουν όι όικοί μας, όπας καθάρισαν τους άλλους θά τους καθάρισουν κι' αυτούς τους ξένους... Ό πόνος τώρα ήταν άνεύφορος. Έσπριζε τά δόντια. Με τό κλάξον συνέχεια κατάρεφαν να φτάσουν ως το νοσοκομείο. Όλοι εδω τάρων χαμένα. Γιατροί, νοσοκόμας, άρρωστοί, έτρεχαν. Την κάθισε ό Σωτήρης σ' ένα γονιά κι' έφυγε να θρει ένα γιατρό. Πού είναι όι όικοί της; Οι αδελφές της,

θά χάθηκαν στο δρόμο. Πάση ώρα ταξίδευαν, μιá, δυό, τρεις; Κρύος ήρώσε την έβρεχε δάκνηση.

—Δέν πρέπει να λιποθυμήσω. Όλοι με έχουν για δυνατή, δέν πρέπει να φανώ ιώρα δειλή.

Οι σερίνες των νοσοκομειακών αυτοκινήτων, ένα, δυό, τρία. Βγάζον τραυματίες. Γυρνά τά μάτια να μη δει. Ένα παλληκάρι, άναίσθητο στο φορείο, θαρρεί πώς μοιάζει μ' εκείνο που έκλαιγε στο δρόμο... Θέλει να κάνει άμετα. Ό Σωτήρης γυρίζει με μιá νοσοκόμα γνωστή τους.

Χαραλαμπία δέν ύπάρχουν γιατροί. Όλοι άσχολούνται με τους τραυματίες. Θά σε βοηθήσει ή Έλένη. Είμαστε τυχεροί που την έβρήκα. Έλα, κάνε γρήγορα.

Δέν έχει ή δύναμη να σταθεί. Η Έλένη θρίσκεται ένα κρεβάτι στο θάλαμο των γυναικών. Πάσες γυναικές, σαράντα, εκατό... μπροστά σ' όλες αυτές θά γεννησει!

—Δυστυχώς το μαιευτήριο έχει μετατραπεί σε χειρουργείο. Δέν ύπάρχει άλλος χώρος. Πρέπει να γεννησεις εδω... Μην άνηρχεις. Έχω βοηθήσει πολλές φορές τον γιατρό. Ξέρω.

Τώρα κρέμεται άπ' αυτήν την άσημαντη, την Έλένη. Φίλη της Άντιγόνης, της μεγάλης έχθρας της. Πρώτη κομπάρσα στο γάμο της με τον Κωσταντή. Τον Κωσταντή που την περιφρόνησε. Τον Κωσταντή που την τραπέκωσε. Δάκρυα γεμίζουν τά μάτια της. Η

άλλη τα παίρνει για δάκρυα πόνου.

—Έλα, κάνε κουράγιο. Είσαι γερή κοπέλα, θά σε καταφέρουμε.

Τραβά το πρόστινο κουρτινάκι δάλογρα, ίσα ίσα που καλύπτει το κρεβάτι της. Έτσι καλύπτουν και τους έτοιμοθάνατους, σκέφτεται. Σ' αυτό το νοσοκομείο είχε έρθει μονάχα μιá φορά, τότε που πέθανε με κορκίνο ό θεός της. Κι' είχε όρκιστεί να μη ξαναμπει. Η Έλένη της κρατά το σφυγμό, της μετρά την πίεση. Έχει μιá σταθερότητα στο χέρι της. Κι' όι πόνοι γενονται όλο και πιο έντονοι, δέν την αφήνουν να σκεφτεί. Άφήνεται στα χέρια της.

—Δέν έχω ρούχα για το μαρό... Τίποτα δέν πήρα, λέει δειλά.

—Θά στείλω να μου φέρουν άπό το σπίτι. Έχω τά δικά σου παιδιό μου. Μην τό σκέφτεσαι αυτό. Συγκεντρώσου ιώρα, εδω, προσπάθησε να χαλαρώσεις. Θά μιá δυό ώρες θά γεννησεις. Θά προσπαθήσω να θρω κάποιον γιατρό για κείνη την ώρα. Έσο χαλάρασε.

Η Έλένη φεύγει, ό Σωτήρης είναι δίπλα της. Της κρατά το χέρι. Ξέρει πώς δέν την άγαπά, ξέρει πώς την παντρεύτηκε για τά λεφτά της, με κάτι θείους στιγμιές όλοι γίνονται πιο ανθρώπινοι. Έξάλλου είναι και δικό του παιδί. Τώρα πιο σπράξει. Οι λυγμοί έρχονται άσυγκράτητοι. Μαζί με τους πόνους. Μαζί με τις στριγγιές των γυναικών στο θάλαμο. Μαζί με τις σερίνες των νοσοκομειακών. Και τά άεροπλάνο. Και τους πυροβολισμούς. Μιá σκέψη μονάχα την διαπερνά. Νά γεννηθεί το παιδί. Τίποτα άλλο. Όλα τ' άλλα θάρθουν άργότερα.

απο ΧΑΡΑΥΓΗ

Τηλεοραση

Τό πλήρες πρόγραμμα

5.00 Κινούμενα σχέδια.	ό ύπαστινόμος Μπούλιτ, αναλαμβάνει την προστασία του Ρός, ενός κακοποιού που πρόκειται να καταβεί σε μιá έπιτροπή έπιθεωρητικά στοιχεία έναντιον του οργανωμένου ένολήματος. Μιá άπόπειρα κατά της ζωής του Ρός γίνεται, ενώ φρουρείται από έντονα άστυνομικό, σ' ένα διαμέρισμα. Κι' όι πρώτες ένδείξεις δείχνουν ότι ό Ρός περιμενε την έπίσκεψη του δολοφόνου.
5.30 Πού είναι ή Μαργαρίτα.	
5.45 Οι μύθοι των Λαφονταίν.	
6.00 Ειδήσεις	
6.05 Ειδήσεις στην Τουρκική	
6.10 Ειδήσεις στην Άγγλική	
6.35 Η φωτογραφική μηχανή.	
7.05 Ποδοσφαίρο	
8.00 Η ζωή άρχίζει στα σαράντα.	
8.30 ΕΙΔΗΣΕΙΣ.	
9.00 ΦΙΛΙΣΤΕΛ	
Όι σκληροί της άμόνης. Πρωταγ: Στήθε Μάρουην, Ρόμπερτ Βάν, Σακλιν Μπίσε.	
Στό Σάν Φρανσίσκο,	

Ραδιοφωνο

6.00 ΠΡΩΙΝΟ ΕΞΕΚΙΝΗΜΑ.	3.40 (πιάνο)
6.40 Έλληνικό ποικίλο πρόγραμμα.	4.05 Από τά τόπ τουέντυ
6.45 Σήμερα (έπετειολόγιο).	4.30 Παιδική γωνία.
7.00 Καλημέρα σας.	4.30 Λαϊκό κομπολόι
7.15 Δελτίον τιμών.	5.00 Η ήχη των γεγονότων.
7.40 Από την έλληνική μουσική παραγωγή.	5.30 Ματιές στον κόσμο της ξένης μουσικής.
8.30 Έμεις και ό κόσμος μας.	6.05 Η ώρα της ύπαιθρου.
9.30 Για τά μικρά παιδιά.	6.45 Κυπριακή δημοτική μουσική.
9.45 Ό τραμπετίστας Χέρμπερτ Άλμπερτ και όι Τιχουάνα Μπράς.	7.00 «Έλλάδα και ΕΟΚ τά προβλήματα της ένταξης».
10.05 Ξένη μουσική	7.15 Η Μαριένελλα σε έπιτυχίες της Σοφίας Βέμπο
Ό,τι παίζεται και τραγουδιέται σήμερα.	7.30 Η ήχη των γεγονότων.
11.00 Η Κυπρος μας.	8.00 Μαζί με τους δημιουργούς μας
11.30 Ηρωϊκό χορό.	9.00 Νέες σαβαραές διασκευών παραράς μουσικής.
12.00 Ραδιοφωνική έφημερίδα.	10.10 Ξένη μουσική και τραγούδια.
1.40 Μηνύματα προς έγκλωδισμένους.	10.05 Η Φαλαγγική Όρχηστική πρόγραμμα.
2.00 Αφήγηση «Οι Άβλιος».	
2.15 Από τό έλληνικό και ξένο πενταγράμμο	Β' ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
2.45 Η γερμανική άπόρροδιόφωτο.	9.00 Από τό ρεπερτόριο της σοβιετικής μουσικής
3.00 Μοσική δωμάτιο με τους Βύρωνα Φιδετζή (διολοντσέλλο) και Γιάννη Παπαδόπουλου	10.05 Η Φαλαγγική Όρχηστρα Ρότσεστερ
	11.40 Έλαφρά κλασική μουσική

αρχη λιμενων κυπρου

Η Αρχή Λιμένων Κύπρου πληροφορεί τους ενδιαφερόμενους ότι σήμερα Πέμπτη θά πλεύρουν στα λιμένα της Λάρνακας και της Λεμεσού τά πιο κάτω πλοία:

Στό λιμάνι της Λάρνακας:
MARTHA I
LORD BYRON
ZLATOGRAĐ
MARAH
TENDERSHIP

Στό λιμάνι της Λεμεσού:
KAIEI
AHSAM
CONTI MIRS
MARIAM I
MYKONOS
MINA I
DODONE (MONH)

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ ΚΟΜΜΩΤΡΙΕΣ

Πειτεπειραμένες και μη για έκμάθηση όλων των κλάδων κομμωτικής.

Μισθός άναλόγως προσόντων.

Διεύθυνση: HARRIS HAIRPORT OF LONDON Φιλάντα Κόρτ 10ε Λεωφόρος Μακαρίου Γ' ΛΑΡΝΑΚΑ, ΤΗΛ. 57737 έργασίμες ώρες.

Συναλλαγμα

ζορώνω με τό ζελέτο ηρώνο συναλλάγματος της Γρατικής Γράπτες της Κύπρου χέσε όι πρής του Δολλαρίου ΗΠΑ, της Στερλίνας, του Δυτικογερμανικού Μάρκου και της Δραχμής. έναν ή της Κυπριακής Άλρας είχαν ως άκολουθως:

Άμσης παράδοσης	ΠΩΛΗΣΗ (άπό Γράπτες)		ΑΓΟΡΑ (άπό Γράπτες)	
	Έμδωρα	Έπιταγές	Έμδωρα	Έπιταγές
Δολλάριο ΗΠΑ	2.8380	2.8410	2.8490	
Στερλίνας	1.1610	1.1660	1.1695	
Μάρκο Δυτ. Γερμανίας	5.2800	5.3100	5.3250	
Δραχμής	122.2800	122.9800	123.2300	

Προθεσμίας	Δολλάρια ΗΠΑ Πάληση Αγορά (άπό Γράπτες)		Στερλίνας Πάληση Αγορά (άπό Γράπτες)	
	Πάληση	Αγορά	Πάληση	Αγορά
1 μηνός	2.8210	2.8420	1.1600	1.1670
2 μηνών	2.8120	2.8430	1.1590	1.1680
3 μηνών	2.8050	2.8440	1.1580	1.1690
5 μηνών	2.7880	2.8460	1.1560	1.1710

Οι πρής άγορές και πάλησης καρτονομισμάτων να πρής μεναξί της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου και των Τραπεζών έλίσθησαν ως άκολουθως:

Προθεσμίας	ΠΩΛΗΣΗ		ΑΓΟΡΑ	
	Πάληση	Αγορά	Πάληση	Αγορά
Δολλάριο ΗΠΑ	1 Μιλς 352.36	Μιλς 348.31		
Άρα Στερλίνα	1 Μιλς 861.33	Μιλς 846.74		
Μάρκο Δυτ. Γερμανίας	1 Μιλς 189.39	Μιλς 186.22		
Δραχμή	1 Μιλς 8.18	Μιλς 8.07		